

Alois Král

Z galérie významných osobností ochrany přírody a jaskyniarstva

3

INTERREG V-A
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SPOLOČNE BEZ HRANIC

ŽILINSKÝ
SAMOSPRAVNÝ
KRAJ

FOND MALÝCH PROJEKTŮ

Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva
Liptovský Mikuláš

EDÍCIA

**Z galérie významných osobností
ochrany prírody a jaskyniarstva**

3.

ALOIS KRÁL

(1877 – 1972)

Liptovský Mikuláš 2022

Alois Král

Z galérie významných osobností ochrany prírody a jaskyniarstva 3.

Rok vydania:	2022
Vydanie	prvé
Vydavateľ:	Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, Liptovský Mikuláš
Sídlo vydavateľa a adresa redakcie:	Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva Školská 4, 031 01 Liptovský Mikuláš
IČO	361 45 114
Zostavila a redigovala:	Mgr. Eva Greschová
Autori:	Mgr. Eva Greschová, PhDr. Josef Zaccpal
Výkonný redaktor:	Mgr. Eva Greschová
Jazyková korektúra:	PhDr. Peter Vítek
Grafická úprava:	Ing. Jiří Goralski
Náklad:	500 ks
Tlač:	ULTRA PRINT, Pluhová 49, 831 03 Bratislava
Cena:	Nepredajné

Za obsah a štylizáciu textu zodpovedajú autori.

Použité pramene: Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva – Archív ochrany prírody a jaskyniarstva, Liptovský Mikuláš; Zbierkový fond Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva, Liptovský Mikuláš; Zbierkový fond Muzeum Brněnska - Podhorácké muzeum v Předklášteří (Česká republika); Archív mesta Bratislavy, Bratislava; Archív Pamiatkového úradu SR Bratislava; Múzeum Janka Kráľa; Liptovský Mikuláš.

Slovo na úvod

Tretia publikácia z edície Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva *Z galérie významných osobností ochrany prírody a jaskyniarstva* je venovaná Aloisovi Královi, objaviteľovi Demänovskej jaskyne slobody. Tentokrát sa na zostavovaní a spracovaní textu nepodieľali len pracovníci archívu a knižnice nášho múzea, ale aj vedúci Podhoráckého muzea v Předklášteří, pobočky Muzea Brněnska PhDr. Josef Zacpal. Pre takéto riešenie sme sa rozhodli preto, že v Archíve ochrany prírody a jaskyniarstva je uložená len malá časť osobného fondu A. Krála a druhá, rozsahom oveľa väčšia časť, je v správe Podhoráckého muzea v Předklášteří. Napokon sa autorský kolektív ustálil na dvoch autorov hlavného textu a dvoch autorov výberovej personálnej bibliografie (po vydaní publikácie bude uverejnená na www.smopaj.sk).

Moravský učiteľ Alois Král, rodák z Moravského krasu, sa už v mladosti zaujímal o prácu Karla Absolona a od roku 1904 začal s ním aj skúmať jaskyne. O krasových oblastiach na Slovensku mal Král dovedy len teoretické vedomosti. Veľmi ho upútal prvý *Turistický sprievodca po Tatrách* v slovenčine od Miloša Janošku z roku 1911. Zaujímal sa predovšetkým o Demänovskú ľadovú jaskyňu, ktorú túžil vidieť na vlastné oči. Sen sa mu nakoniec splnil v roku 1913, ale svoj najväčší objav urobil až v roku 1921, keď spolu s pomocníkmi objavil Demänovskú jaskyňu slobody.

Štúdiu osobného fondu Aloisa Krála sa ako prvý venoval koncom 70. rokov 20. storočia vtedajší vedúci dokumentačného oddelenia Múzea slovenského krasu Marcel Lalkovič. Spolu s múzejným fotografom navštívili Muzeum v Předklášteří. Výsledkom ich snaženia bolo nafotenie množstva záberov, predovšetkým dokumentov.

V období rokov 2010 – 2011, mali pracovníci archívu (E. Bartošová, E. Greschová, I. Chomová a výtvarník V. Jančí), v rámci projektu digitalizácie, možnosť preštudovať aspoň časť dokumentov Královej pozostalosti v Muzeu v Předklášteří. Väčšinu vybraných dokumentov fotili digitálnym fotoaparátom. Hoci zábery boli veľkou pomôckou pre prípravu textu, neboli vhodné na publikovanie do dlho pripravovanej publikácie. Len niekoľko kusov dokumentov bolo odskenovaných. Naposledy boli na Morave študovať, vyberať na skenovanie a skenovať vybrané dokumenty, fotografie, negatívy a diapozitívy zo spomínaného fondu v septembri 2022 E. Greschová a Ž. Rybková.

Veríme, že biografía objaviteľa Demänovskej jaskyne slobody zaujme nielen jaskyniarov, geológov, múzejníkov a ochrancov prírody, ale aj bežných čitateľov.

autori

DO DEMĀNOVSKEJ DOLINY

*Do Demänovskej doliny
autobus ide s nami.
Slniečko z neba kýva nám
zlatými ručičkami.
V sparnom dni tančia mušky hravé,
ovady, včely bzučia...
Autobus letí nedočkave
doline do náručia.*

*Tu je ten krásyplný kút,
kde vôňa stromov lieči,
kde človek, pozbavený pút,
rozumie vtácej reči,
kde splýva vôňa živice
a materej dúšky.
Sem jak do čistej svetlice
vchádzame potichučky.*

*Dolina svieža, voňavá
núka nám knihu krás.
Pod', pod'te! K nám sa privráva,
môj prezrite si kras,
svet čudný, v hĺbkach stajený,
svet chodieb, prameňov,
vodou a vekmi stvorený
hlboko pod zemou.*

*Potom chodníkom mierime
k Horskému hotelu.
Voda si spieva v doline
Pesničku veselú.
Jaskyne... Chvíľa maličká,
a zaznie siréna.
Pod', Janko, pod'že Anička!
To vstup už znamená.¹*

---

¹ LENKO, Július. Výlet do Demänovských jaskýň. Bratislava : Slovenské nakladateľstvo detskej knihy, 1954, s. 5-6.

Alois Král

V objemu a prístupnosti Demänovskej jaskyne Svobody videl A. Král uskutočnenie svojho životného diela. Život mu v jeho pozdnom veku ztrpčovali články v denní tisku zkršľujúce históriu jeho objemu, ktorým Slovensku – pri vzájomnej spolupráci Čechů a Slováku – pribýla ďalší perla k jeho prírodným krásám.²

Alois Král mal nevšedný a systematický záujem o jaskyniarstvo, ktorý vyvrcholil objavom Demänovskej jaskyne slobody a ten ho navždy posunul do siene slávy jaskyniarstva na Slovensku. Narodil sa 30. júla 1877 v moravskej dedine Senetářov v bývalom politickom okrese Boskovice, dnes okres Blansko v Českej republike. Už o dva dni neskôr 1. augusta bol pokrstený v rímskokatolíckom farskom kostole v Jedovniciach.³ Nemajetná rodina bývala v dome popisné číslo 14 a Alois bol siedmym a posledným dieťaťom. Mal tri sestry a troch bratov, po najstaršej Františke nasledovali František, Marie, Josef, Vincencie a Arnošt. Otec Antonín Král, čeládnik a tkáč v Senetářove, bol synom domkára z neďalekej obce Rozstání, matka Mariana, rodným menom Štraitová, bola ze Senetářova. Do školských lavíc

*Rodný a krstný list
Aloisa Krála*

² Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši (ďalej SMOPaJ), Archív ochrany prírody a jaskyniarstva (ďalej Archív OPaJ), fond (ďalej f.) Král Alois, škatuľa (ďalej šk.) 1, Jaroslav Král. *Vzpomínky a připomínky k objevu Demänovské jaskyni Svobody*, s. 5.

³ V máji 1920 A. Král vystúpil z rímskokatolíckej cirkvi. Jeho rozhodnutie bolo zaiste ovplyvnené vznikom samostatnej Československej republiky. Vzápätí, v januári toho istého roku, vstúpil do utvorenej Československej cirkvi (dnes Cirkev československá husitská), ktorá vznikla v roku 1920.